

Remiss Ett starkt judiskt liv för framtida generationer – Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025– 2034 SOU 2024 nr 3

Sammanfattning av utredningen

Utredaren har lämnat ett förslag till en samlad nationell strategi för stärkande av judiskt liv i Sverige. Den innehåller även en beskrivning av förutsättningarna samt en kartläggning av huvudsakliga hinder och möjligheter, med utgångspunkt i Sveriges internationella åtaganden om skydd för nationella minoriteter och minoritetsspråk. Arbetet har skett i nära samverkan och dialog med den judiska minoriteten i judiska församlingar och föreningar men också genom öppna dialoger, såväl fysiska som digitala.

Utredningen slår fast att det krävs ett sammanhållet och långsiktigt arbete som omfattar såväl den statliga som den regionala och kommunala nivån med kraftfulla insatser för att leda, samordna och följa upp arbetet samt för att sprida kunskaper och ge stöd till olika aktörer. Insatserna rör trygghetsskapande åtgärder, att underlätta utövandet av judisk kultur och traditioner, stärkt utbildning och forskning om judiskt liv, att synliggöra kultur och kulturarv samt att fortsatt främja jiddisch.

Region Skånes yttrande

Region Skåne delar utredningens bild av förutsättningar, hinder och möjligheter samt den judiska gruppens utsatthet. Den senare är en grogrund till otrygghet och ohälsa samt begränsningar i vardagen på såväl grupp- som individnivå och i stark kontrast till ett av Region Skånes övergripande mål om bättre liv och hälsa för fler.

Beträffande utredningens ambition att underlätta utövandet av judisk kultur och traditioner konstaterar vi att religioner främst formas av sina utövare och de samhällen som individerna lever i. Sedvänjor och traditioner förändras över tid, liksom rättsuppfattningen hos allmänheten. Exempelvis har Region Skånes oberoende etiska råd 2015-05-09 belyst komplexiteten avseende omskärelse av pojkar och redovisat de medicinska, legala, etiska, sociala, kulturella, religiösa

och psykologiska perspektiv som föreligger. Dessa avvägningar bör självfallet också göras med största omsorg på nationell nivå.

Även om utredningen framhåller insatser på olika nivåer, berör merparten av utredningens förslag statens och kommunernas verksamheter och ansvarsområden. Region Skåne kan främst bidra inom ramen för arbetet med Handlingsplan för nationella minoriteter 2023-2027. Det gäller exempelvis kunskap om den judiska minoriteten och dess rättigheter, judiskt språk och kultur, möjligheten till delaktighet och inflytande samt insatser för att förebygga och motverka diskriminering.

Delaktighet och inflytande

Sedan en tid tillbaka utvecklar Region Skåne tillsammans med de nationella minoriteterna formerna för inflytande, såväl den strukturerade dialogen som andra möjligheter som ges i Region Skånes olika utvecklings- och beslutsprocesser. Utrymmet för barn och unga samt unga vuxnas perspektiv ägnas särskild uppmärksamhet. Vi synliggör och kommunicerar även övriga möjligheter att påverka Region Skånes verksamhet genom de olika kanaler som finns. En särskild utmaning är att nå individer som inte är organiserade i en förening.

Exempel på särskilda satsningar i Skåne

Judiska Församlingen i Malmö har ett pedagogiskt kunskapscenter i synagogan i Malmö som syftar till att öka kunskapen om och förståelsen för judisk kultur och historia, att vara en plats för samtal samt för att motverka antisemitism. Man har även startat ett pedagogiskt program med fokus på jiddisch och jiddischkultur. Judiska Centret i Lund har nyligen slutfört ett pilotprojekt om antisemitism på ett antal mellanstadieskolor med värdefulla erfarenheter inför ett fortsatt arbete.

Skånes Arkivförbund driver ett projekt under tre års tid som ska bevara och göra Sveriges fem erkända nationella minoriteters skrivna kulturarv tillgängligt. Skåne ingår också som ett delprojekt i en nationell satsning från Sveriges Jiddischförbund, som syftar till att ge kunskap om i vilken mån judiskt liv i Sverige lämnat spår på jiddisch i olika dokument. Utöver Judiska Centret i Lunds projekt har ovan nämnda utvecklingsarbeten/projekt delfinansierats med medel från Region Skånes kulturförvaltning.

Samverkan mellan aktörer

Utredningen betonar vikten av samverkan mellan olika aktörer i samhället. Region Skåne har idag ett nära samarbete med Länsstyrelsen Skåne och deltar i såväl regionala som nationella nätverk för tjänstepersoner som arbetar med nationella minoriteter. På så sätt hoppas vi att tidigt kunna identifiera frågor som berör Region Skånes ansvarsområden eller där vår insats kan vara ett värdefullt bidrag till helheten.

För frågor hänvisas till Tommy Krizsán, Region Skånes kulturförvaltning.